

İl Özel İdarelerinin stratejik planlarında yer alan kırsal alanların gelişmesine yönelik hedeflerin değerlendirilmesi

Evaluation of the goals for rural areas development included in the strategic plans of Special Provincial Administrations

Ahmet Uçar¹

Received Date: 30 / 06 / 2017

Accepted Date: 20 / 09 / 2017

Öz

Türkiye’de İl Özel İdareleri 150 yıllık geçmişi olan yerel yönetim kurumlarıdır. İlk olarak 1864 Vilayet Nizamnamesi ile Fransız İl Sistemi örnek alınarak yönetim sistemimize dahil edilmişlerdir. 1913 yılına kadar yönetmeliklerle faaliyetlerini sürdüren bu kurumlar, 1913 tarihli Geçici İl Özel İdare Kanunu isimli kanunla tüzel kişilik kazanmışlar, ancak başlarda fonksiyonel olmalarına rağmen, 1950’lerden sonra fonksiyonelliğini yitirmişlerdir. Bu kurumlar, özellikle belediyelerin olmadığı alanlarda yerel halkın ihtiyaç duyduğu ekonomik, ticari, sosyal ve tarımsal alanlarda hizmet sunmaktadırlar. Dolayısıyla 2005 yılında çıkarılmış olan yeni 5302 sayılı Kanundan önce fonksiyonel olmayan il özel idareleri, bu kanunla birlikte hem stratejik plan uygulamasına geçtiği hem de daha aktif ve fonksiyonel hale getirildikleri söylenebilir. İşte bu kapsamda; çalışmada önce il özel idareler, stratejik yönetim ve stratejik planlar konusu teorik olarak anlatılacak, ardından seçilmiş bazı il özel idarelerin stratejik planları detaylı bir şekilde incelenecek, son olarak ise, bu planlarda yer alan kırsal alana yönelik hedefler tespit edilerek özel idarelerin 5302 sayılı yeni kanunu uygulamaya başlamasından sonra ne kadar aktif ve fonksiyonel hale geldikleri irdelenecektir.

Anahtar sözcükler: İl Özel İdaresi, Stratejik Yönetim, Stratejik Plan, Kırsal Alan

Abstract

Special Provincial Administrations are the local public agencies that have about 150 year background. For first time, they are included Turkish administration system with the 1864 Provincial Regulation by adopting French Provincial System as a model. These agencies which continued their activities based on the regulations up to 1913 obtained the status of public legal personality with the enactment of the law called The Law of Temporary Special Provincial Administration with date 1913, however, they were quite functional in their early period, they lost their functionality after 1950s. These agencies, particularly in the villages and rural areas where there aren’t municipalities, have been providing economic, commercial, social and agricultural services needed by local people. Therefore, it can be said that Special Provincial Administrations, which were non-functional before the new law 5302 was enacted, both adopted to implement strategic plan and were transformed more active and functional. Thus, in this context, in the paper, first Special Provincial Administrations, strategic management and plans will be explained in theory, then some of selected Special Provincial Administrations’ strategic plans will be studied in detail, finally, by determining the goals established for the rural areas development in these plans, it will be analysed how Special Provincial Administrations became active and functional after the new law 5302 had entered into in force.

Keywords: Special Provincial Administrations, Strategic Management, Strategic Plan, Rural Areas

¹ Doç.Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İİBF Siyaset Bil. ve Uluslararası İlişkiler Böl. Manisa-Turkey
ucarahmet@hotmail.com

1. Giriş

Bilindiği üzere yerel yönetimler, bir ülkenin yönetim yapısının en önemli ve vazgeçilmez kurumlarını oluşturmaktadırlar. Yerel yönetimlerin önemi, demokrasinin genişlemesine ve kurumlaşmasına yaptığı katkıdan, yönetime katılımı artırmasından, kamusal hizmetleri daha etkin ve verimli sunmasından kaynaklanabilir. Bu bağlamda yerel yönetimler, yerel halkın yani bir belde, şehirde veya köyde oturanların mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş anayasal özerk kurumlardır. Ülkemizde yerel yönetim kuruluşu olarak faaliyet gösteren en yaygın üç yerel yönetim birimi vardır. Bunlar belediyeler, il özel idareleri ve köyler olarak örgütlenerek hizmet vermektedirler (Uçar, 2011: 613-614). Konumuz açısından burada bizim ilgi alanımız şüphesiz daha çok il özel idareleri olacaktır. Çünkü il özel idareleri görev tanımı gereği hem il merkezlerinde hizmet sunmakla hem de kırsal alanlara hizmet götürmekle yetkilendirilmiş yerel yönetim kurumlarıdır. İl özel idareleri ilk kuruluş tarihinden yani 1864 den günümüzdeki şu anki statüsüne kavuşana kadar çeşitli aşamalardan geçmiş ve birtakım kanun değişiklikleri yaşamıştır. İlk kuruluşundan aşağı yukarı 50 yıl sonra 1913 yılında kendi kanuna kavuşarak tüzel kişilik kazanan il özel idareleri, cumhuriyetin başında çok çeşitli görevlerle donatılmışlardır. Erken cumhuriyet döneminde geniş görevlerle aktif işleyişi olan bu kurumlar, 1950’li yıllardan sonra yönetim sistemimize yeni kurumların girmesiyle arka plana itilmişlerdir. Bilhassa çok partili hayata geçildikten sonra yerel hizmet konusunda belediyelerin önemsenmesiyle adeta unutulmuşlardır. Bu dönemde il özel idaresi ise birçok görevleri olmasına rağmen fonksiyonelliği olmayan ve yapması gereken görevlerin çoğunu merkezi kuruluşların taşra örgütleri tarafından yapılan işlevsiz bir yerel yönetim kuruluşu haline dönüşmüştür. Ancak 1990’lar dan sonra bu anlayışın yavaş yavaş değişmeye başladığı, bunun sonucunda ise, hem dünyada hem de ülkemizde yerel yönetimlere bakış açısının değiştiği ve daha fazla önem verildiği bilinmektedir. Bu dönemde gelişmiş demokratik ülkelerde yerel yönetimlere daha fazla yetki ve mali imkanlar tanındığı görülmeye rağmen, 2000’ li yıllardan önce ülkemizde yerel yönetimlere verilen önem ancak söylem düzeyinde kalabilmiştir. 2000’lerden sonra Türkiye’nin AB’ye uyum sürecinin başlamasıyla birlikte yapılan reformların başında yerel yönetim yasalarının değiştirilmesi olmuştur. Bu bağlamda il özel idaresinin eski kanunu 3360 sayılı İl Özel İdare Kanunu yürürlükten kaldırılmış, onun yerine yeni 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu çıkarılmıştır. Dolayısıyla 5302 sayılı Kanun AB kriterlerine daha uygun, stratejik yönetimi, katılımcılığı, şeffaflığı ve demokratikliği ön planda tutan bir kanun olarak il özel idarelerinin daha aktif ve işlevsel hale gelmesine olanak sağladığı söylenebilir. Bu anlamda çalışmanın sonraki bölümlerinde il özel idaresinin kuruluşu ve gelişimi, stratejik yönetim ve il özel idarelerin stratejik yönetime geçişi anlatılacak. Arkasından da seçilen il özel idarelerinin stratejik planlarında kırsal alana yönelik hedefleri irdelenecek ve il özel idarelerinin aktiflikleri konusunda bir tespit yapılmaya çalışılacaktır.

2. İl Özel İdarenin ortaya çıkışı ve gelişme seyri

Bugün il özel idaresinin yönetim sistemimizdeki yeri konusunda geriye doğru baktığımızda, bu kurumun Türk yönetim sistemine Osmanlı yönetiminden miras olarak aktarıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla ilk yönetim sistemimize girişi 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile gerçekleşmiş olan il özel idaresinin işleyişi ilk 50 yılında nizamnamelerle sürdürülmüş ve 1913 yılına kadar kendine ait bir kanunu olmamıştır. İl özel idaresi nizamnamelerle geçirdiği yaklaşık elli yıllık tecrübeden sonra, organları, görevleri ve çalışma esasları konusunda en köklü değişikliği, 1913 tarihli “İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkat”ı ile geçirmiştir (Eryılmaz, 2016: 180). 1913 tarihinde çıkarılan bu geçici kanun ile il özel idareleri tam olarak bir yerel yönetim birimi

Uçar, A. (2017). İl Özel İdarelerinin stratejik planlarında yer alan kırsal alanların gelişmesine yönelik hedeflerin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1616-1629.

şekline dönüştürülmüş ve özerk hale gelmiştir. 1987 yılına kadar il özel idarelerinin işleyişi bu kanun ile sürdürülmüş, 1987 yılında çıkarılan 3360 sayılı Kanun ile daha kapsamlı yeni düzenlemeler getirilmiş ve “İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkatı”nın adı da “İl Özel İdaresi Kanunu”na dönüştürülmüştür (Toprak, 1996: 20).

Osmanlı döneminde 1913 tarihli geçici kanunla özerk bir yerel yönetim birimine dönüştürülerek faaliyetlerini sürdüren il özel idareleri Cumhuriyet yönetimine aynı kanun ile devredilmiştir. Cumhuriyetin başında yani 1950’li yıllara kadar oldukça geniş görev ve yetkilerle donatılmış olan bu kurumlar, 1950’den sonra bilhassa yeni yeni bakanlıkların açılmasıyla birlikte özel idarelerinin sahip olduğu bu görev ve yetkilerin hepsi açılan bu bakanların taşra kurumları tarafından da üstlenildiği görülmektedir. Yaşanan bu durum özel idareler için bir dezavantaj yaratmış ve ilerleyen yıllarda gittikçe zayıflayan pasif bir kurum haline gelmesine neden olmuştur. Zaten il’in ikili yapısından dolayı yani il yönetiminin hem il genel yönetimine hem de il özel yönetimine sahip olması, il özel idarelerinin halk tarafından tanınmamasına yol açıyordu. Çünkü halk, il denince hep il genel yönetimini biliyor, İl’in içinde il özel idare diye bir yerel yönetim birimine sahip olduğunun farkında değildi. Bu dönemde il özel idaresinin içine düştüğü bu durumdan dolayı yani işlevsiz ve pasifliği öne sürülerek bir ara bu kurumların gereksiz olduğu ve kapatılmasını isteyenler bile olmuştur. Ancak Osmanlıdan devraldığımız ve uzun süre faaliyet göstererek yönetim sistemimizde kökleşmiş olan bu kurumların kapatılmasından ziyade tekrar canlandırıp aktif hale getirilmesi savunulmuştur. 1987 yılında yapılan bir düzenleme ile kanunun adı 3360 sayılı İl Özel İdare Kanunu olarak değiştirilmiş ve böylelikle il özel idaresi daha işlevsel kurum haline getirmeye çalışılmıştır. Ancak 1987 yılında yapılan bu değişiklikte istenilen amaca ulaşıldığı söylenebilir. Çünkü 1913 tarihli geçici yasa ile bu yasanın önemli bir farkı olmamıştır. Yine bu yasa ile il özel idarelerin işlevselliğinde bir farklılık olmadığı gibi yapılarında da bir değişikliğe gidilmemiştir (Çukurçayır, 2013: 264).

Bugün gelinen noktada il özel idareleri yukarıda özetlenmeye çalışılan bu pasif ve tıkanmış yapıdan 2002’de başa geçen 59.Hükümetin çıkardığı birtakım reform yasalarıyla kurtulmak istenmiştir. Dolayısıyla dönemin hükümetinin AB’ye uyum süreciyle birlikte başlattığı birçok reform olduğu ve bunların en önemlileri de yerel yönetimler ile ilgili yasa değişiklikleri olduğu söylenebilir. Bu bağlamda 5302 sayılı yeni İl Özel İdare Yasası 04 Mart 2005 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve eski yasayı yani 3360 sayılı İl Özel İdare Kanununu yürürlükten kaldırmıştır. Tortop vd.leri (2014:166-167) il özel idarelerini düzenleyen 5302 sayılı Kanunun şimdiye kadar olan bir mevzuat ve pratik birikimi değiştirdiğini, sistemi yeniden kurguladığını ve kanun en başta ruhu ve zihniyeti bakımından 3360 sayılı kanundan tamamen ayrıldığını savunmaktadırlar. Dolayısıyla yeni düzenlemeyle il özel idarelerinin görev ve sorumlulukları artmıştır. 5302 sayılı yeni Kanun ile il özel idarelerinin organları, işleyişi, teşkilat yapısı ile ilgili bir dizi yenilik getirilmiştir. Bunların çoğunun şeffaflığı, katılımcılığı, demokratikliği, hesap verebilirliği, en önemlisi de etkinlik ve verimliliği ön plana çıkarmak için getirilen yenilikler olduğu söylenebilir (Uçar, 2011: 624). Yine Tortop vd.lerinin (2014: 167) tespitlerine göre 3360 sayılı Kanun il özel idarelerini “taşınır ve taşınmaz mallara sahip ve kanunla belirlenmiş sınırlı, özel görevleri yapmakla yükümlü tüzel kişi” olarak tanımlarken; 5302 sayılı Kanunun 3. maddesinde ise “il halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri” olarak tarif edilmektedir. Son tariften anlaşıldığı üzere yeni düzenlemeyle il özel idarelerinin görev ve sorumluluklarının alanı genişletilmiştir.

Öte yandan il özel idarelerinin görev alanının belediyelerle aynı olmadığı bilinmektedir. Bu kapsamda il özel idarelerinin görev ve sorumlulukları, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; a) belediyeler dahil il sınırları içinde ve b) belediye sınırları dışında olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu görev ayırımına göre il sınırları içindeki görevleri daha çok sağlık, sosyal, kültürel, eğitim ve ticari faaliyetlere ilişkin olurken, belediye sınırları dışında imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, kültür, turizm, gençlik ve spor ile köylerin ihtiyaç duyduğu diğer park ve bahçe düzenlemelerini kapsamaktadır. Bizim konumuz açısından ise bu görev alanlarından ikincisi önem arz etmektedir. Yeni düzenlemeyle il özel idarelerinin etkin ve aktif hale gelmesinde bu kapsamlı görev tanımının yanı sıra, yasanın diğer maddeleri ile de bunun sağlandığı söylenebilir. Örneğin, 5302 sayılı Kanunun 35. maddesinde “İl özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, mali işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur. İl’in nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile, gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine geçilmesi ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararıyla olur...” ifadesiyle yeni kanun 3360 sayılı eski Kanuna göre il özel idare teşkilatının yerel hizmetleri daha süratli ve etkin bir şekilde sunmasını hedeflediği söylenebilir (Uçar, 2011: 620). Özel idare hizmetlerinin daha demokratik ve katılımcı yollarla üretilmesi için 16. maddede ihtisas komisyonlarının kurulması öngörülmüş, 17. maddede bir yıllık harcama faaliyetlerini denetleyecek komisyon kurulması, yine il özel idarelerinin denetimi konusuna da ayrı bir önem verilmiş, bu yüzden denetim konusu beş ayrı maddede (37, 38, 39, 40, 41) anlatılmıştır. Denetimin temel amacı özel idare teşkilatının faaliyet ve işlemlerinde hataların yok edilmesi, çalışanların ve özel idare teşkilatının gelişmesini sağlamak, hizmetlerin ve sonuçlarının mevzuata, önceden belirlenmiş hedef ve amaçlarına, performans ölçütlerine uygunluğunu ölçmek ve elde edilen sonuçları rapor halinde ilgililere duyurmaktır (Uçar, 2011: 624). Bu çalışmanın konusunu ilgilendiren en önemli yeniliklerden birisi de önceden olmayan ve yeni kanunla birlikte yönetim sistemimize dahil edilen stratejik yönetim ve stratejik planlamadır. Dolayısıyla yeni kanunun 31. maddesi ise stratejik plan ve performans planı hazırlanmasını düzenlemektedir. Aşağıda bu konu daha detaylı olarak ele alınacaktır.

3. Stratejik yönetim ve Türk Kamu Yönetimine girişi

3.1. Strateji kavramı ve stratejik yönetim

Kelime olarak stratejinin kökeni Eski Yunanca’ya dayanmaktadır. Strateji, Eski Yunanca “stratos” (ordu) ve “ago” (yönetmek, yön vermek) kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bazı yazarlar da kelimenin etimolojik yönden Latince’den geldiğini belirtmektedirler. Buna göre strateji Latince “stratum” kelimesinden türemiştir ve kelime savaşta Yunan General Strategos’un bilgi ve ustalığına vurgu yapmaktadır. Kelime olarak strateji, “yol”, “çizgi” veya “dere yatağı” anlamlarında da kullanılır (Aktan, 2008: 5; Ereş, 2004: 22). Stratejinin sözlükteki anlamı, insanların bir araya gelerek ve ortak kararlar alarak ortak amaçlara veya hedeflere ulaşmak için çaba göstermeleridir.

Aslında, strateji birçok anlamı olan bir kelimedir ve bunların hepsi birbirine benzemektedir ve şirket, işletme veya kurumlarının stratejilerini oluşturmakla görevli olanlar için faydalıdır. Nickols’un (2011: 2-3) bir araştırmasına göre, stratejinin farklı zamanlarda değişik yazarlar tarafından yapılmış birtakım değişik tanımları vardır. Örneğin; Alfred D. Chandler, stratejiyi “bir girişimcinin uzun dönemlik ana amaç ve hedeflerini belirlemesi, bunlar için faaliyet süreçlerinin benimsenmesi ve bu amaçların gerçekleşmesi için yeteri kadar kaynağın ayrılması” olarak tanımla-

mıştır. Buna benzer bir tanımlamayı Harvard Profesörü ve *Harvard Business Review* dergisi editörü Kenneth Andrews yapmıştır. Onun tanımlaması da şöyledir: “Bir şirkette hedefleri ve amaçları ortaya koyan ve belirleyen bir dizi kararlarla bu amaçları başarmak için temel politikaların ve planların üretilmesidir.” Diğer taraftan, Michael Porter’ın rekabetçi strateji tanımlaması ise; “bir işletmenin nasıl rekabet edeceği, amaçlarının neler olması gerektiği ve bu hedeflere ulaşmak için hangi politikalara gereksinim duyacağına dair geniş bir formül” şeklindedir. Son olarak, John Bryson stratejiyi şöyle farklı bir bakış açısından tanımlamıştır: “Strateji bir dizi amaçların, politikaların, programların, eylemlerin, kararların veya kaynak aktarımlarının bir kurumun(örgütün) ne olduğunu ne yaptığını ve niçin bunu yaptığını tanımlamasıdır”.

Önceleri strateji daha çok askeri ve savunma alanında kullanılan bir kavram olmakla birlikte zaman içerisinde yönetim alanında yani özel ve kamu yönetiminde de kullanılmaya başlanmış ve giderek yaygınlık kazanmıştır. Yönetim biliminde stratejinin anlamı, herhangi bir alanda ya da organizasyonda istenilen amaca ulaşabilmek için izlenecek ve uygulanacak yollar ve yöntemler bütünü şeklinde tanımlanır (Eryılmaz, 2016: 8; Aktan, 2008: 6). Dolayısıyla yönetim biliminde önce stratejik planlama ve arkasından da stratejik yönetim olarak adlandırılan bir disiplinin oraya çıkışı bilhassa firmaların veya şirketlerin rakiplerine karşı izleyeceği stratejilere bağlı olmuştur. Günümüzde stratejik yönetimin, yönetim bilimi açısından önemli araştırma alanlarından birini oluşturduğu savunulmaktadır (Aktan, 2008: 6). Eryılmaz (2016: 8) ise 1970’lerden bu yana örgütlerin gün geçtikçe büyüyüp gelişerek karmaşık hale geldiğini, dolayısıyla karşılaştıkları sorunları çözebilmek, rekabet edebilmek için stratejik yönetim anlayışına geçmeyi benimsediklerini belirtmektedir. Ona göre, stratejik yönetim, zamanı ve fırsatları iyi kullanma, gelecek yönelimli olma, olumsuz çevre şartlarına karşı doğru mücadele etme ve değişime ayak uydurmanın adıdır. Yine onun belirttiğine göre, stratejik yönetim, “planla”, “uygula” ve “izle-değerlendir” denilebilen üç aşamalı bir süreçtir.

3.2. Stratejik planlama ve Türk Kamu Yönetimine girişi

Stratejik planlama kavramının tanımı konusunda çok farklı görüşler vardır ve genel bir uzlaşma yoktur. Dolayısıyla stratejik planlama kavramının birkaç ayrı tanımı olmasına karşın, dünya ölçeğinde kabul görmüş ortak bir tanımı olmadığı söylenebilir. Yüksel’e (2002: 32 den aktaran Özgür, 2004: 209) göre stratejik planlama kavramı bugünkü modern stratejik yönetim anlayışı içerisinde stratejik yönetimin uygulama ve kontrol aşamasından önceki aşaması için kullanılmaktadır.

Stratejik planlama, kamu kurumları ve kar amacı taşımayan örgütler için hedeflerine ulaşmada ve gelecekteki yeni durumlara adapte olabilmeleri açısından vazgeçilmez bir araç olarak görülmektedir. Kavramsal açıdan ele alındığında stratejik planlama; kuruluşun bulunduğu nokta ile ulaşmayı arzu ettiği durum arasındaki yolu tarif etmektedir. Bu da, kuruluşun amaçlarını, hedeflerini ve bunlara ulaşmayı mümkün kılacak yöntemleri belirlemesini gerektirmektedir. Stratejik planlama ile bir kuruluşun, “Neredeyiz?”, “Nereye gitmek istiyoruz?”, “Gitmek istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz?” ve “Başarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz?” türünden sorulara cevap aranmaktadır (DPT, 2006: 7-8). Dolayısıyla, Stratejik Planlama köklü kararlar veya seçenekler oluşturmak suretiyle bir örgüte neyin ve nasıl başarılacağına uzun vadeli olarak imkan sağlamaktadır (Module 1 Strategic Planning, 3). Stratejik planlamada açıkça tanımlanmış birtakım hedeflerin ve bu hedeflerin başarılması için gerekli süreçlerin olması şarttır ve bu nedenle de stratejik planlama bir örgüt için önemli bir yönetim aracı olarak görülmektedir (Kalkan ve Bozkurt, 2013: 1017).

Türk kamu yönetiminde Stratejik planlama ve uygulanması ile ilgili ilk çalışmalar Temmuz 2001 yılında başlamıştır. Bu tarihte mali sektör ve kamu yönetimine yönelik orta vadeli reform programlarının desteklenmesi amacıyla Dünya Bankası ile 1. Program Amaçlı Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredi Anlaşması (PFPSAL-1) imzalanmıştır. İşte bu anlaşma kapsamında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çıkarılmış ve kamuda stratejik planlama uygulamasına başlamak için ilk adım atılmıştır. Dolayısıyla 5018 sayılı Yasa ile başlatılan ve yapılması bazı kamu kurumlarında zorunlu olan “stratejik planlama”, kamuda planlı hizmet sunumu, politika geliştirme ve oluşturulan politikaların somut iş programlarına ve bütçelere dayandırılması ile uygulamanın etkili bir şekilde izlenmesinde ve değerlendirilmesinde kullanılan önemli bir araç olarak görülmektedir.

Bu kapsamda kamu kurumlarında stratejik planlama uygulaması 10/12/2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda yer alan stratejik planlamaya ilişkin hükümlerin 01/01/2005 tarihinde yürürlüğe girmesiyle gerçekleşmiştir. 5018 sayılı Kanunda stratejik planın tanımı ise, “kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan” olarak yapılmıştır (DPT, 2006: 1).

5018 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kamu kurumlarına kalkınma planları ve programlarına bağlı kalarak, ilgili mevzuat ve oluşturdukları ana ilkeler çerçevesinde geleceğe yönelik misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve uygulamanın izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla stratejik plan hazırlama sorumluluğu getirilmiş ve planın hazırlanmasında yenilik olarak değişik paydaşların katılımı öngörülerek yönetim uygulaması da hayata geçirilmeye çalışılmıştır (Gürer, 2006: 100-101).

5018 sayılı Kanunun yanı sıra 5393 sayılı Belediye ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunları ile nüfusu 50000’in üzerindeki tüm belediyeler stratejik plan hazırlamakla yükümlüdür. Ayrıca 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile il özel idarelerine de stratejik planlama yükümlülüğü getirilmiştir (DPT, 2006, 2).

5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu stratejik planlama ile ilgili hükümler içermektedir. 5393 sayılı kanunun “Stratejik plan ve performans programı” başlıklı 41. maddesinde konuya şu şekilde değinilmiştir: “Belediye başkanı, mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma planı ve programı ile varsa bölge planına uygun olarak stratejik plan ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar”(5393 sayılı Kanun/41). Benzer şekilde 5216 sayılı kanunun büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerini belirleyen 18. maddesinin B bendinde yer alan; “Belediyeyi stratejik plana uygun yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak” ifadesiyle stratejik planlamanın yerel yönetimler açısından önemi ve yeri vurgulanmıştır (5216 sayılı Kanun/18).

5302 sayılı Kanunda, il genel meclisinin görevleri arasında stratejik planı görüşmek ve karara bağlamak bulunmaktadır. İl encümeninin görevlerinden biri, stratejik planı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmektir. Valinin görevlerinden biri de il özel idaresini stratejik plana uygun olarak yönetmektir (DPT, 2006: 2).

Uçar, A. (2017). İl Özel İdarelerinin stratejik planlarında yer alan kırsal alanların gelişmesine yönelik hedeflerin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1616-1629.

Bu anlamda, Kanununun 31.maddesinde valinin bu görevi şu ifadelerle anlatılmaktadır: “ Vali, mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde, kalkınma plan ve programları ile varsa bölge planına uygun olarak stratejik plan ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans planı hazırlayıp il genel meclisine sunmakla yükümlüdür. Stratejik plan, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanacak ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girecektir. Stratejik plan ve performans planı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil edecek ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilecektir” (5302 sayılı Kanun/31).

4. Seçilen İl Özel İdarelerinin stratejik planlarında kırsal kalkınmaya yönelik amaç ve hedefleri

4.1. Çanakkale İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2015-2019 Dönemi)

Çanakkale İl Özel İdaresinin 2015-2019 dönemine ait Stratejik Planı incelendiğinde stratejik amaç, hedef ve faaliyetlere planın 8. başlığında yer verilmektedir. Stratejik amaç ve hedefler faaliyet alanlarına göre 3 temel konu başlığı altında toplanmıştır: *Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma, Sosyal Refahın Artırılması ve Kurumsal Yapının Geliştirilmesi*. Bu amaçların en başında da kırsal kalkınmanın yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda, öncelikle planın 1.stratejik amacında kırsal kalkınma konusu şu ifadelerle anlatılmaktadır: “*İnsan sağlığına öncelik veren, çevreyle uyumlu, sürdürülebilir bir kırsal kalkınmanın gerçekleşmesi için; kırsal altyapıyı katılımcı bir yaklaşımla geliştirmek.*” Dolayısıyla bu amacın gerçekleştirilebilmesi için de 3 adet hedef belirlenmiş ve bu hedefler şu konulardan oluşmaktadır (Çanakkale İl Özel İdare Stratejik Planı 2015-2019: 43);

Köylerde içme ve kullanma suyunun sağlıklı hale getirilmesi, köylerde kanalizasyon ve atık su tesisleri kurmak, tarım arazilerini modern tekniklerle sulamak.

Stratejik Amaç 2’de ise, “*Bitkisel ve hayvansal üretimin insan ve çevre sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini azaltacak şekilde verim ve kalite artışını sağlayacak tedbirlerin çoğaltılması ve yaygınlaştırılması ve su ürünlerinin geliştirilmesi*” planlanmaktadır. Bu amaca ulaşabilmek için oluşturulan 9 adet hedefin konuları şöyledir (Çanakkale İl Özel İdare Stratejik Planı 2015-2019: 44-47);

Meyve üretiminde hastalıklarla mücadele etmek, il’de iyi tarım uygulamalarını artırmak, tarım konusunda çiftçilere her konuda bilgi akışını sağlamak, organik tarımı tanıtarak yaygınlaştırmak, üretim ve tüketim yerlerinde gıda güvenliğini sağlamak, il’deki hayvan hastalıklarıyla mücadele etmek, İl’de alternatif ürünlerin üretimini teşvik etmek, süt sağımını makineleştirmek ve sürdürülebilir şekilde denizlerde ve iç sularda mevcut su ürünlerini korumak.

Yine Planda stratejik amaç 3 de ise, “*Kent-kır ve sosyo-ekonomik gruplar arasındaki hizmet farklılıklarını azaltmak için ve kırsal kesim vatandaşlarına çağdaş yaşam standartlarında hizmet sunabilmek için, fiziki ve sosyal alt yapı çalışmaları yürütülerek; Çanakkale İl Özel İdaresine bağlı yol ağını yüksek standartta ve uzun dayanımlı ve trafik emniyetli hale getirileceği*” belirtilmektedir. Bu amacın gerçekleşmesi için oluşturulan 3 adet hedef şunlardır (Çanakkale İl Özel İdare Stratejik Planı 2010-2014: 47-49);

Yol ağında asfaltlama ve onarım yapmak, köylere kesintisiz ulaşımın sağlanması, yatırım programlarındaki hizmetler için makine ekipmanı oluşturulması.

4.2. Uşak İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2015-2019 Dönemi)

Bir Ege bölgesi ili olan Uşak İl Özel idaresinin 2015-2019 dönemi stratejik planına baktığımızda kırsal kalkınma ile ilgili birtakım amaç ve hedeflerin olduğu görülmektedir. Kırsal kalkınma konusu planın IV. GELECEĞE BAKIŞ ana başlığı altında 4. STRATEJİK AMAÇLAR, HEDEFLER VE FAALİYETLER alt başlığında yer almaktadır. Dolayısıyla stratejik amaç ve hedefler faaliyet alanlarına göre 3 temel konu başlığı altında toplanmıştır: *Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma, Sosyal Refahın Artırılması ve Kurumsal Yapının Geliştirilmesi*. Bunlardan Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmayı sağlayabilmek için 5 adet temel amaç belirlenmiş ve her bir amacın gerçekleştirilmesi için çeşitli hedefler oluşturulmuştur.

Planın 1. Stratejik Amacının “*insan sağlığına öncelik veren, çevreyle uyumlu, sürdürülebilir bir kırsal kalkınmanın gerçekleşmesi için; kırsal altyapıyı katılımcı bir yaklaşımla geliştirmek*” olduğu görülmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere 7 adet hedef belirlenmiştir. Bu hedeflerin içeriği şöyledir (Uşak İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 49-51);

Köylerde içme ve kullanma suyunun sağlıklı hale getirilmesi, köylerin kanalizasyon ve atık su tesislerinin tamamlanması, kırsal alanlarda çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevrenin korunması, kırsal alanlarda ulaşım ve trafiğin rahatlaması için yol bakım ve onarımları yapmak, gerek duyulması halinde kamulaştırma yapmak, Köylere Hizmet Götürme Birliği yönetmeliği çerçevesinde hizmet projelerinin hazırlanması, kırsal bölgelerin kalkınması için AB hibe ve fonları kapsamında projeler yapılması.

Planın 2. Stratejik Amacının ise, “*Ulusal tarım politikaları doğrultusunda; bitkisel üretim, hayvansal üretim, su ürünleri ve arıcılık alanlarında verim ve kaliteyi artırarak İl’deki çiftçilerin yaşam standartlarını yükseltmek*” olarak belirlendiği görülmektedir. Oluşturulan hedefler şöyledir (Uşak İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 51-52);

Bitkisel üretimde ürün kalitesini ve çeşidini artırmak, tarım arazilerinin sulanmasını modern tekniklerle yaparak verimi artırmak, hayvansal üretimi geliştirmek.

Stratejik Amaç 3 ise, “*köylerde fen, sağlık ve sanat kurallarına uygun yapılaşmayı sağlamak ve bu yapılaşmaları Ulusal Adres Veri Tabanı kayıtlarına işlenmesini*” kapsamaktadır. Bu amacın 2 hedefi şöyledir (Uşak İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 52-53);

Köylerde imar planı çalışmaları ve yapı denetimi yapılması, köylerde Ulusal Adres Kayıt Bilgi Sistemi işlemleri konusunda bilgilendirilme yapmak.

Stratejik Amaç 4’ün konusu, “*Kanunların ve yönetmeliklerin öngördüğü çerçevede; özel idarenin sorumluluk alanı içerisinde yer alan ruhsatsız işyerlerini tespit ederek ruhsatlandırmak ve ruhsatlı işyerlerinin denetimini yapmaktır.*” Bunun için oluşturulan bir hedef işyerlerinin ruhsatlandırılması ile ilgilidir (Uşak İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 53).

Sürdürülebilir kalkınmayla ilgili 5. Stratejik Amaç, “*enerji kullanımında verimliliği ve çeşitliliği sağlamak, yenilenebilir enerji kullanımını yaygınlaştırmak ve çevresel sorunları azaltmak için gerekli altyapıları tesis etmek*” olarak belirlenmiştir. Gerçekleştirme hedefi ise İl’de yenilenebilir enerji çalışmaları yapmak konusundadır (Uşak İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 53).

Uçar, A. (2017). İl Özel İdarelerinin stratejik planlarında yer alan kırsal alanların gelişmesine yönelik hedeflerin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1616-1629.

4.3. Kütahya İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2015-2019 Dönemi)

Kütahya İl Özel İdaresinin 2015-2019 dönemine ait stratejik planını incelediğimizde kırsal kalkınma konusunun çok fazla yer almadığı söylenebilir. Çünkü planın 7.bölümü Stratejik Amaç ve Faaliyetler başlığı ile oluşturulmuş ve bu başlık altında 3 temel amaca yer verilmiştir. Dolayısıyla bu amaçların 2.si doğrudan kırsal kalkınma ile ilgilidir ve bu amaç kurumun alt yapı ve üst yapı hizmetlerinin etkin şekilde gerçekleştirilmesi olarak belirlenmiştir. Yine bu genel amaç için su ve kanal hizmetleri gerçekleştirmek üzere 3 hedef belirlenmiştir (Kütahya İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 79);

Kırsal altyapıyı katılımcı şekilde yapmak, köylerin içme suyunu sağlıklı şekilde kurmak, köylerin kanalizasyon inşaatlarında (fosseptik + şebeke) gerekli yatırımı yapmak.

Ayrıca bu hedeflerden başka bir de yol ve ulaşım hizmetleri için oluşturulan hedef köy yollarının standardını yükseltmek için asfalt çalışmaları yapmak konusundadır. Yine il'deki diğer kurumlarla koordineli olarak il'in kalkınmasına yönelik faaliyet ve yatırımlarına destek olunması amacıyla tarımsal üretim kaynaklarının korunması ve gıda güvenliğinin sağlanması ile hayvan hastalıkları ile mücadele edilmesi de bu hedeflerden bazılarıdır (Kütahya İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 87).

Belirlenen bu hedeflere ulaşılabilmesi için il'in 13 ilçe ve köylerinde tarım alanında eğitim faaliyetleri, fidan geliştirme ve verimli ürün alma konusunda bilgilendirme toplantıları yapmak, gerektiğinde doğrudan verimli fidan tohumu alımı yapılarak çiftçilere bunların dağıtılması ile verimi artırma çalışmaları yapmak, hayvan hastalıklarını önleme konusunda da aşılama yaparak hastalıkların önlenmesini sağlamak şeklinde birtakım performans artırıcı çalışmaların yapılacağı planda zikredilmektedir.

4.4. Kırşehir İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2015-2019 Dönemi)

Kırşehir İl Özel İdaresinin 2015-2019 dönemi stratejik planında 5 temel stratejik konu belirlenmiş ve bunlardan 2' si kırsal kalkınma konusuna ayrılmıştır. Bunlar: *Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ve Tarım*. Geleceğe Bakış ana başlığının III. Bölümü Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler şeklinde oluşturulmuştur. Bu bölümün ilk stratejik temel konusu *Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma / İmar ve Kentsel İyileştirme*'dir. Dolayısıyla Stratejik Amaç 1'in konusu genel olarak köylerde ve kırsal alanda yaşam standardının yükseltilmesini ve kır-kent farkının en aza indirilmesini içermektedir, Stratejik Amaç 1 planda şöyle yer almaktadır: "Köylerimizde yaşayan vatandaşlarımızın yılın her mevsiminde güvenli, hızlı, bir şekilde ulaşım hizmetinden yararlanabilmeleri için köy yollarımızın bakımlı, güvenli, standartlara uygun hale getirilmesini sağlamak ve köylerimizin daha sıhhi ve çevre açısından yaşanabilir, sağlıklı olabilmesi için evsel atık suların yaşam alanlarını kirletmeden ve sağlığı tehdit etmeyecek şekilde modern projeler ile yapılan tesisler vasıtası ile köylerimiz ile kent hayatı arasındaki farkı en aza indirmek." Bu amaca ulaşmak için 5 adet hedefin konusu şöyledir (Kırşehir İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 50);

2015 yılında 1178 km II. kat asfalt kaplama yapılması, İl'de stabilize kaplamalı köy yollarının iyileştirilmesi, yollarda gerekli köprü ve menfezleri yapmak, köy yollarının standartlarının yükseltilmesi, halkın katılımıyla kanalizasyon çalışmaları yaparak halkın temiz çevrede yaşamasını sağlamak.

Stratejik Amaç 2, "köylerin tamamının içilebilir, temiz ve yeterli içme suyuna kavuşmaları için gereken tüm çalışmaların yapılmasını" içermektedir. Bu kapsamda amacın gerçekleşmesi

için oluşturulan 1 hedef köylerin içme suyu sistemlerinin yenilenmesi konusundadır (Kırşehir İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 51).

Planın 2.temel stratejik konusu Tarım/Tarım Hizmetleridir. Tarım hizmetleri için ise Stratejik Amaç 4 belirlenmiş ve içeriği şöyledir: “Gıda güvenliğini ve güvenilir gıda arzını kontrol etmek ve tarımsal girdi maliyetlerinin düşürülerek gelirlerin artırılmasını sağlamak.” Bu amaç için 3 hedef saptanmış ve saptanan hedefler şunlardır (Kırşehir İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2015-2019: 53);

Gıdaların tüketiciye ulaşmasında denetim ve kontrol yapmak, anıza direk ekim oranını %25 artırmak, hayvan hastalıkları ile mücadele ederek hayvan neslini sürdürmek.

4.5. Edirne İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2015 –2019 Dönemi)

Edirne İl Özel İdaresinin 2015 –2019 dönemine ait stratejik planı incelendiğinde 3 adet temel amaç saptandığı görülmektedir. Bu temel amaçları Kırsal Fiziki Alt Yapı, Kentsel Sosyo-ekonomik Hizmetler, Kurumsal Kültür ve Kimlik konuları oluşturmaktadır. Bu kapsamda Edirne İl Özel İdaresinin 2015 –2019 dönemine ait stratejik planında kırsal alanların kalkınması ile ilgili sadece bir amaç belirlenmiş ve bu genel amaç kapsamında kırsal alanın gelişimine yönelik değişik hedeflere yer verilmiştir. Planın amaçlarından 1.cisi şöyledir: “Kırsal Alanda Fiziki Altyapının Geliştirilmesi(Yol, İçme Suyu, Kanalizasyon, Sulama ve İmar).” Dolayısıyla bu genel amaçta belirlenen işlerin gerçekleştirilmesi için 6 adet hedef oluşturulmuştur ve bu hedeflerin konuları şunlardır (Edirne İl Özel İdaresi 2015 –2019: 46);

Plan döneminde 1.kat, 2. kat asfalt ve stabilize yol yapılacak ve yolların bakımı ile 30 adet menfez yapılacak, köylerin içme suyu çalışması ve bakımları yapılarak sağlıklı su temini gerçekleştirilecek, kanalisazyonsuz köylere kanalizasyon ve olanların da bakım çalışması yapılacak, 25HİS göleti yapılarak 60 göletin bakım-onarımı yapılacak, kırsal alanda mevzuata uygun yapı stoku artırılabacak ve 3adet YAS (yeraltından sulama sistemi) projesi yapılacaktır.

5. Sonuç ve değerlendirme

İl özel idaresi yönetim sistemimizde 150 yıllık tarihi geçmişi olan bir yerel yönetim birimi olmasına rağmen, bu uzun dönem içinde görev fonksiyonu bakımından çeşitli dalgalanmalar geçirerek bugünkü durumuna gelmiştir. Dolayısıyla il özel idareleri 2005 yılında yapılan yeni yasa değişikliğinden önce adeta unutulmuş atıl vaziyette işleyişini sürdüren bir yerel yönetim birimi halindeydi. 2005 yılında yerel yönetim alanında yapılan diğer reform çalışmalarıyla birlikte il özel idareleri için de yasa değişikliği yapılmış ve il özel idarelerini bu atıl halden kurtaran 2005 tarihli yeni 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu çıkarılmıştır. 2005 yılında çıkarılan bu yasa, il özel idarelerini hem unutulmuşluk ve pasiflikten kurtarmış hem de bu kurumun işleyişinde etkinliğini, verimliliğini ve demokratikliğini artıracak birtakım uygulamalar getirmiştir. Bunlardan en önemlisi, özel idarenin görev tanımının genişletilmesi ve verimliliğin artırılmasında etkin olacak olan stratejik plan hazırlama uygulamasının zorunlu hale getirilmesi olmuştur. Dolayısıyla il özel idarelerinde stratejik plan uygulamalarının 3.dönemi şu an gerçekleştirilmiştir. Getirilen bu yeni uygulamalarla, il özel idareleri 2005 öncesi durumuyla karşılaştırıldığında oldukça aktif, verimli ve demokratik kurumlar hale geldikleri söylenebilir. Yukarıda incelenen stratejik planlara baktığımızda il özel idarelerinin kırsal alanların gelişmesine yönelik birçok görevi planlarına aldıkları görülmektedir. Nitekim seçilen il özel idarelerinin planlarında kırsal alanların gelişmelerine yönelik yapılacak işleri genellikle birbirine benzer şekilde şu genel amaç kapsamında “Kırsal alan

Uçar, A. (2017). İl Özel İdarelerinin stratejik planlarında yer alan kırsal alanların gelişmesine yönelik hedeflerin değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1616-1629.

fiziki altyapısını geliştirmek, sürdürülebilirliği ve yaşam kalitesini artırmak” olarak belirlendiği görülmektedir. Bu genel amacı gerçekleştirmek için kırsal alanların ihtiyaç duyduğu çeşitli hizmetlerin sunulması ve kırsalda yaşayan vatandaşların daha çağdaş ve refah düzeyinde sürdürülebilir yaşam seviyesine ulaşmalarını sağlayacak çeşitli hedefler oluşturulmuştur. Bu hedeflerin en önemlileri arasında şu tür faaliyetler yer almaktadır:

- Plan dönemi boyunca köylerin tamamında içme ve kullanma suyunun sağlıklı hale getirilmesi,
- Çevre sağlığı açısından risk taşıyan köylerin kanalizasyon şebekeleri ve atık su tesislerinin tamamlanması çalışmalarına öncelik verilmesi,
- Tarım arazilerinin modern sulama teknikleriyle sulanmasını sağlayarak, yüksek düzeyde verim artışı elde edilmesi,
- Çevreyi koruyan ve gelişimi destekleyen planlar yaparak yol ve ulaşım ağını geliştirmek,
- Ulaşım ağındaki tüm yolların bakım ve onarımlarını gerçekleştirmek,
- Yol ve ulaşım ağının her koşulda kesintisiz olmasını sağlamak,
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını özendirmek ve yaygınlaştırmak,
- İl düzeyinde iyi tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması,
- Gıda üretim ve tüketim yerlerinde gıda güvenliği ve güvenilirliğinin temini için gerekli tedbirler alınması,
- İl düzeyindeki hayvan hastalıklarında mücadele etkinliğinin artırılması,
- Bahçe bitkileri yetiştiriciliğinde yöreye has köy çeşitlerini korumak, ıslah etmek, üretimini yaygınlaştırmak, desteklemek,
- Tarımsal üretimde kalite, hijyen ve gıda güvenliğini sağlamak, desteklemek.

Kırsal alanların yani belediye hizmet alanı dışında kalan yerlerin geliştirilmesi ve yerel hizmetlerden yararlanabilmesi için il özel idarelerinin bu faaliyetlerine gerçekten ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü yasa gereği bu alanların yerel ihtiyaçlarının karşılanması konusunda il özel idareleri yetkilendirilmiştir. 2005 yılında 5302 sayılı yeni yasa çıkarılmadan önce il özel idareleri her ne kadar bu alanlardan sorumlu görünse de, o dönemin uygulamalarında il özel idarelerinden ayrı bu alanlarda görevli bazı merkezi yönetim kuruluşlarının da bulunması, il özel idarelerinin etkinliğini engellemekteydi. Örneğin, Köy Hizmetleri İl Müdürlükleri vasıtasıyla bu hizmetlerin yapılması bu engellerden biri olduğu söylenebilir. Dolayısıyla 2005 yılında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kapatılmasıyla birlikte, bu genel müdürlüğün il kuruluşları il özel idarelerine bağlanarak köylere yönelik hizmetler de özel idarelerin başlıca görevleri arasında olmuştur (Eryılmaz, 2016: 182).

Sonuç olarak 5302 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte kanun, özel idarelerin işleyişinde ve yapısında birtakım yenilikler getirmek suretiyle bu kurumları daha aktif hale getirdiği söylenebilir. Stratejik planlama da bunlardan birisi olarak stratejik plan hazırlama zorunluluğu olan diğer kurumlar gibi, il özel idarelerini de yapacakları işler konusunda gelecek yönelimli, hesap verebilir ve daha katılımcı kurumlar olmasına katkıda bulunduğu rahatlıkla yukarıda özetlenen hedeflere bakarak söylenebilir.

Uçar, A. (2017). Evaluation of the goals for rural areas development included in the strategic plans of Special Provincial Administrations. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1616-1629.

Kaynakça

- Aktan, C.C. (2008). Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama, Makale I. *İşveren Çimento*, 4-21.
- Bryson, J. A. (1988). A Strategic Planning Process for Public and Non-profit Organizations. *Long Range Planning*, 21(1), 73- 81, Printed in Great Britain, Pergamon Journals Ltd. 73.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (2006). Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu, Ankara. www.sp.gov.tr Erişim tarihi: 01.03.20017
- Ereş, F. (2004). Eğitim Yönetiminde Stratejik Planlama. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 21-29.
- Eryılmaz, B. (2016). *Kamu Yönetimi*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Gürer, H. (2006). Stratejik Planlamanın Temelleri ve Türk Kamu Yönetiminde Uygulanmasına Yönelik Öneriler. *Sayıştay Dergisi*, 63, 91-105.
- Kalkan, A. ve Bozkurt, Ö.Ç. (2013). The choice and use of strategic planning tools and techniques in Turkish SMEs according to attitudes of executives. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 99, 1016 – 1025.
- Nickols, F. (2011). Strategy, Strategic Management, Strategic Planning and Strategic Thinking. *Distance Consulting LLC*.
- Organizational Development, *Module 1 Strategic Planning*, Pathfinder International. http://www2.pathfinder.org/site/DocServer/Strategic_Planning.pdf, web adresinden erişilmiştir. ET: 03.03.2017.
- Özgür, H. (2004). Kamu Örgütlerinde Stratejik Yönetim. Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür (Editörler), *Çağdaş Kamu Yönetimi II* içinde (s.207-252). Ankara, Nobel Yayınevi.
- 5216 sayılı Kanun, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.doc, web adresinden erişilmiştir. ET: 01.03.2017
- 5302 sayılı Kanun, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>, web adresinden erişilmiştir. ET:01.03.2017
- 5393 sayılı Kanun, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, web adresinden erişilmiştir. ET: 01.03.2017
- Çanakkale İl Özel İdaresi (2015-2019) Dönemi Stratejik Planı, http://canakkaleilozelidaresi.gov.tr/dosyalar/2015-2019_CIOI_STRATEJIK_PLAN.pdf web adresinden erişilmiştir. ET: 09.03.2017
- Edirne İl Özel İdaresi (2015 –2019) Dönemi Stratejik Planı, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/QYDLc+Edirne_IOI_Stratejik_Plan_2015-2019.pdf web adresinden erişilmiştir. ET: 18.03.2017
- Kırşehir İl Özel İdaresi (2015-2019) Dönemi Stratejik Planı, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/AP4dc+kirsehir_il_ozel_idaresi_stratejik_plan.pdf web adresinden erişilmiştir. ET: 11.03.2017
- Kütahya İl Özel İdaresi (2015-2019) Dönemi Stratejik Planı, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/jjLU0+stratejikplan_2_.pdf web adresinden erişilmiştir. ET: 10.03.2017
- Uşak İl Özel İdaresi (2015-2019) Dönemi Stratejik Planı, <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/Ai60e+usakioi.pdf> web adresinden erişilmiştir. ET: 10.03.2017

Extended abstract in English

Local administrations are significant governmental organizations in operation of a state system. In this sense, there are two pillars of a state system: central government and local administration. The importance of the local administrations can be derived from their structure and distance between citizen and government. Since the local administrations are closer to the citizen than the central government, people can participate to the decisions and governing of the local administrations easily and quickly. By this way, real or participative democracy can be implemented in the local administrations better than the central government. On the other hand, since participating to the decisions of the local administrations are higher, quicker and easier, services can be delivered efficiently and quickly. Again, citizen satisfaction from the services provided by the local administrations can be better.

Turkey has a central governmental system since its governmental background is based on an imperial state tradition. In Turkish public administration system, local administrations are established in three tiers. These are: municipalities, special provincial administrations and villages. According to the article 127 in Turkish Constitution, they are all autonomous agencies and established based on its own law for providing the local common needs of people living in the same area. For the subject of this study, it is going to be focused on the special provincial administrations and their functions on the rural areas.

The special provincial administrations have a 150-year background in the history of Turkish administrative system. They were taken from French system during the Ottoman period. They were involved in Turkish administrative system with 1864 Vilayet Nizamnamesi. At first, they hadn't got their own law and their operation was performed with some regulations called Nizamname. This position lasted until 1913 and after 1913 a temporary law was enacted for the special provincial administrations and they became autonomous agencies with this law. When Turkish Republic established in 1923, republican government inherited all the administrative agencies from the Ottoman Emperor. The special provincial administrations are one of them. At the beginning of Republic, they were rather active and functional with an extensive service definition, but after 1950 with establishment of many new ministerial agencies, most of the duties given to the special provincial administrations were also given to the newly established agencies. By doing this, the special provincial administrations were a bit forgotten and became passive agencies. Their passive position lasted until 2005 when they had their new law numbered 5302. It can be said that these agencies became active and more functional with the law 5302 because it was necessary for the harmonization of EU.

The special provincial administrations are a bit different from the municipalities and villages from the point of their duties because they have some duties both in the borders of city center and in the rural areas out of the borders of city. Particularly, the second area is related with our study. Because main aim of this study is to determine what kinds of targets are planned to be performed for the developments of rural areas in the strategic plans of these agencies and to evaluate them.

Strategic management and strategic planning are quite new applications in Turkish administrative agencies. It started in 2005 with the law numbered 5018 enacted in 2003. So with this law, most of the Turkish administrative agencies were obliged to prepare strategic plan for a period of 4 or 5 years in the future. The special provincial administrations were also required to prepare their strategic plans according to the article 31 in the law 5302. Now it is the third plan term for

Uçar, A. (2017). Evaluation of the goals for rural areas development included in the strategic plans of Special Provincial Administrations. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1616-1629.

all local administrations and so the special provincial administrations are operating in a framework of a plan and this makes them more active, accountable and responsible.

In Turkish administrative system, there are 51 special provincial administrations and all of them have prepared their 2014- 2019 period strategic plans. Since it isn't possible to study all the plans for this study, 5 plans have been selected and studied. The selected plans are belonging to these provinces: Çanakkale, Uşak, Kütahya, Kırşehir and Edirne.

In the selected plans, it is generally seen that at least there is one basic purpose to perform development of the rural area of the province. In this main purpose, some different targets for rural developments such as providing sustainable environment, good agricultural products, high quality life standard, quality transportation system, sewage system for villages and drinkable water etc. are included to be performed in the strategic plan term. In this context, some provinces have inclined some common purpose like "To construct an infrastructure with participative approach for performing sustainable rural development which is suitable for environment and giving priority for human health." In some plans, there are two or three purposes for performing the development of rural areas and to perform these purposes, various kinds of targets have been determined. Among these targets, some common targets are worth of stating:

- Providing drinkable and using water for the villages during the planning term,
- Giving priority for constructing sewage and drainage system in the villages having risk for the environmental health,
- To yield better products by watering agricultural lands with modern watering methods,
- To develop road and transport network with the plan protecting the environment and supporting development,
- To perform maintenance of the roads in transport network,
- To provide non-stop transport in every conditions,
- To enhance and support to use renewable energy sources,
- To enhance good agriculture in the provincial area,
- To take some measurements for food safety in both producing and consuming places,
- To enhance the struggle with animal diseases in the provincial area,
- To keep the kinds of garden products in the province,
- To provide and support food safety, quality and hygiene in agricultural producing.

As a conclusion, after the General Directorate of Rural Services had been abolished in 2005, some provincial agencies under responsibility of this directorate were left to the special provincial administrations and also services for the villages were included in the main duties of the special provincial administrations. It can be said that after entering into force of the law 5302, the special provincial administrations have become more active by bringing some new applications in their operations and structures. Strategic planning is one of them too and with the strategic planning applications, it is observed that the special provincial administrations are more active with their future plans, more accountable and participative agencies when compared with their positions before 2005.